

BÖLÜM 31

KADINA YÖNELİK ŞİDDET HABERLERİNİN YENİ MEDYADA SUNUMU

Arş. Gör. Dr. Ayçin GELİR ATABEY¹

Erhan ATABEY²

---

¹ Pamukkale Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Medya ve İletişim Bölümü, Denizli, Türkiye. aycingelir@hotmail.com Orcid ID: 0000-0002-1701-5730

² Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Anabilim Dalı Doktora, İzmir, Türkiye. erhanatabey@gmail.com Orcid ID: 0000-0001-6817-3926

GİRİŞ

İlkel topluluklardan günümüze değin, tüm toplumsal yapılar belli normlar ve ahlâki değerler çerçevesinde oluşmaktadır. Belli kurallar bütününde sürdürülen sosyal yaşam kimi zaman farklı gerekçelerle sekteye uğramakta ve bireylerin birbirine karşı egemenlik kurma mücadelesinin bir sonucu olarak şiddet olgusunun yaşanmasına neden olmaktadır.

Şiddet, genel olarak özel ve kolektif şiddet olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Özel şiddet kendi içinde cürümsel şiddet ve cürümsel olmayan şiddet biçiminde ikiye ayrılmaktadır. Cürümsel şiddet cinayet, suikast, zehirleme, idam gibi ölümlü sonuçlanan şiddetleri; bile isteye yapılan darp ve yaralamalardan oluşan şiddet ve ırza geçme gibi cinsel şiddet türlerinden oluşmaktadır. Cürümsel olmayan şiddet ise, intihar ve intihar girişimleri ile trafik kazaları da dahil olmak üzere her türlü kazadan oluşan şiddet türlerini içermektedir. Kolektif şiddet de üç grupta açıklanmaktadır. Birinci tür terör olayları, grev ya da darbe girişimi gibi vatandaşlar tarafından ülke yönetimine yönelik şiddet türleridir. İkinci grup ise, devlet tarafından vatandaşlara yönelik olarak uygulanan her türlü orantısız güç kullanımı ve endüstriyel şiddeti kapsamaktadır. Son tür ise, şiddetin en yaygın ve etkilediği kişi sayısı itibarı ile en güçlü olanı savaştır (akt. Özerkmen ve Gölbaşı, 2012, s. 26-27).

Tarihsel süreç içerisinde pek çok toplumsal düzende farklı türlerde ayrımcılığa uğrayan kadınlar ise, toplumsal, ekonomik, kültürel, siyasi olarak desteklenen şiddetin hedefi haline getirilmektedir. Kadınlar varlıklarını sürdürebilmek, belli kazanımlar elde edebilmek adına hem özel yaşamlarında hem de kamusal alanda sürekli bir mücadele içinde bulunmaktadır. Kadın ve erkeğe toplumsal olarak biçilen roller toplumsal cinsiyet çerçevesinde kavramsallaştırılmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı, bireylerin biyolojik cinsiyetinin ötesinde toplumsal ve kültürel olarak şekillenen farklılıklara karşılık gelmektedir. Alankuş'un (2007, 28-29) da değindiği üzere, toplumsal cinsiyet kavramıyla; kadınlık ve erkeklik durumlarının, biyolojik ardalardan daha çok sosyokültürel ve tarihsel olarak oluşturulduğu anlatılmaktadır. Dolayısıyla, kadınlık ve erkeklik rolleri toplumlara ve kültürlere göre farklılık göstermektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin konumlanış, toplumsal olarak yeniden üretilmektedir.

Toplumsal cinsiyet bağlamında, kadın ve erkeklik rollerinin kültürel, siyasi, ekonomik, dini vb. bakış açılarına göre şekillenen yapısı, kadın ve

erkeğin nasıl bir yaşam sürdürmesi gerektiğinin de cevabı niteliğindedir. Toplumsal olarak oluşan bu yapının belirlediği yaşam biçiminin dışına çıkılması hali ise, toplum tarafından dışlanma ya da kabul görmeme gibi olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri genel anlamıyla erkek egemen bakış açısının ürünü olmakla birlikte, toplumda ikincil bir konumda bulunan kadının yaşamı, eşi ve çocuklarından oluşan aile yapısının bir ferdi olmasıyla anlamlı kılınmış ve kutsanmıştır. Bu anlamıyla kadınların, nasıl bir hayat sürmesi gerektiği, nasıl sosyalleşebileceği, ailesine ve topluma karşı sorumluluk ve görevleri de bu perspektifte yazılı olmayan kurallar biçiminde kendisine sunulmuştur. Kendisine sunulan bu yaşam formunun dışında bir yaşam düşleyen ya da farklı bir hayat algısına sahip olan kadınlar ise kimi zaman psikolojik kimi zaman ise fiziksel şiddetin hedefi haline gelmektedir. Bu şiddet eylemleri, kadınların toplumun kendine biçtiği rollere uymadıkları gerekçesiyle en yakınlarındaki eş, sevgili, baba, kardeş gibi erkeklerden gelebildiği gibi; kadınlar üzerinde bedensel ve zihinsel tahakküm kurmak isteyen tanımadıkları erkeklerden de gelebilmektedir. Bu şiddet eylemleri kadınların ruhsal ve fiziksel olarak yaralanmalarına, hatta yaşamlarının sona ermesine kadar varabilmektedir.

Kadına yönelik şiddet kavramı altında ele alınabilecek olan kadın cinayetlerindeki artış sayısındaki oran, konuyla ilgili farklı bağlamlarda araştırmayı gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın konusu medyanın toplum üzerindeki değiştirici ve dönüştürücü gücü ile birlikte düşünüldüğünde, konunun medya ürünlerinde yer alış biçimi önem arz etmektedir. Medyanın kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerine yönelik söylemi, toplumun bakış açısını yönlendirebilmesi bağlamında dikkate değer durmaktadır. van Dijk'in (2010, s. 13) da belirttiği üzere zihinsel üretim aracı olarak değerlendirilen medya ortamları yoluyla toplumun düşünce biçimleri de kontrol edilebilmektedir.

Bu çalışmada, haber medyasında kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinin sunum biçiminin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada eleştirel söylem çözümlemesi yöntemiyle incelenen haberlerin örtülü anlamı ve ideolojik yapısına ilişkin bir değerlendirme sunulmaktadır.

1. TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE MEDYA

Kadına yönelik şiddet ya da kadın cinayetlerinin tekil birer olay olmadığı, toplumsal bir sorun olduğunun anlaşılmasında medyanın önemli bir işlevi bulunmaktadır. Medyanın, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin görünürlüğünün artmasında ve bu olaylarla ilgili toplumsal farkındalık oluşturulması ve kamuoyu yaratılmasında önemli bir konuma sahip olduğu düşünülmektedir. Medyanın geçmişten günümüze toplumsal yaşam üzerindeki biçimlendirici etkisinin, internet ve sosyal medya ile ivme kazanması, medyanın yaşanan bu olaylarla ilgili sorumluluğunu artırmıştır. Bu bağlamda verilen haber metinlerinde fail ve mağdur nasıl konumlandığı, haberin kurgulanış biçimi, seçilen fotoğraflar vb. pek çok unsurun, toplumun yaşanan olaylar karşısındaki tutum ve davranışları üzerinde belirleyici ve yönlendirici bir güce sahip olduğu düşünülmektedir. Bu anlamıyla kadınların ve failerin haberlerde nasıl temsil edildiği medyanın bu konulara dair bakış açılarıyla ilgili de ipuçları vermektedir.

Bu anlamıyla egemen ideoloji görüşlerini sürdürülebilir kılma, toplum üzerinde hegemonyasını yerleştirme ve bu yolda karşılaştığı problemleri çözümede medyayı bir araç olarak kullanmaktadır. Buradan hareketle egemen bakış açısı toplumsal cinsiyet eşitsizliğini besleyen söylemler ve medya kanalıyla sınıflar arasındaki çelişkileri daha da belirgin hale getirmektedir. Medya bu noktada, cinsiyetçi söylemin ana öğelerinden olan kadın cinayetlerinin toplumda görünür, bilinir olmasının en önemli mecrası konumundadır (Köse ve Coşkun, 2018, s. 192). Toker'e göre (2021, s. 366), toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeklere atfedilen roller ve buna uygun davranış şekilleri; toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasal açıdan medya aracılığıyla örtük bir şekilde topluma aktarılmaktadır. Egemen yapının paydaşı konumunda bulunan medya bu yolla toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üretmekte, toplumla buluşturmakta ve kalıplaşan toplumsal cinsiyet rollerinin pekişmesine katkı sunmaktadır (van Dijk, 2010, s. 13). Medyaya toplumsal cinsiyet bağlamında bakıldığında, medya ürünlerinde ataerkil ideolojinin hâkim olduğu görülmektedir. Kadınlar medya ürünlerinde “nesne, edilgen, güçsüz, erkeğe bağımlı, seyirlik malzeme” çerçevesinde sunulmaktadır (Şener vd, 2016, s.72). Bu anlamda kadınlık rolleri medyada, toplum nezdinde ‘makbul’ ve ‘makbul olmayan’ kadınlık durumlarına göre

kurgulanır ve bu durum medya ürünlerine bu şekilde yansıtılarak, kadınlık rollerinin yeniden üretimi sağlanır (Akınerdem, 2016, s. 9). Medyada kadınlar “ya geleneksel roller içerisinde gösterilmekte ya da cinsel obje olarak sunulmaktadır. Bu ikili yapı gösterilerek bir taraftan da kadına hangi rolü benimsemesi gerektiğinin mesajı verilmektedir” (Şener vd, 2016, s.72). Dolayısıyla ataerkil ideolojinin toplumsal cinsiyete ilişkin kodları “kuşaktan kuşağa aktarılmakta, medya söylemleri içinde de bu toplumsal ve kültürel pratikler inşa edilmektedir.” (Karaduman ve Livberber, 2021: 302). Bu döngüyle birlikte medya söylemi aracılığıyla toplumsal cinsiyet rollerine dair inşa süreci devam etmektedir.

Medyada kadınların temsili 6 ana başlık altında toplanabilmektedir (Köse, 2010: 404):

- *Eşit ve doğal varlık olarak kadın*: yaşamın herhangi bir yerinde kadın ve erkeğin eşit olarak görüldüğü durumdur.
- *Anne, eş olarak kadın*: Kadınların yalnızca, eş ve anne statülerinin öne çıkarıldığı durumdur.
- *Magazin öznesi olarak kadın*: Kadınların kriminalize edilerek ya da mağdur olarak sunulduğu durumlardır.
- *Cinsel obje olarak kadın*: Kadınların yalnızca, bedensel görünürlükleri üzerinden güzellik algısıyla haberlerde kendine yer bulabildiği durumdur.
- *Eylem öznesi olarak kadın*: Kadınların toplumsal yaşam içerisindeki herhangi bir eylemde özne olarak yer aldığı durumdur.
- *Araçsal varlık olarak kadın*: Kadınların, verilen haberlerde direkt olarak ilgisi olmamakla birlikte, haberi daha okunur kılama adına destekleyici unsur olarak kullanıldığı durumdur. Bu bağlamda, medyanın topluma karşı sorumluluğu göz önünde bulundurulduğunda, kadına yönelik şiddet haberlerinde daha duyarlı ve daha özenli bir habercilik pratiğine sahip olması beklenmektedir.

“Özellikle şiddet haberlerinde habere konu olan tarafların aileleri de göz önünde bulundurularak bu hassasiyetle haber yapılması, mağdurun fotoğrafının mümkün olduğunca kullanılmaması, eğer kullanılacak ise buzlanarak verilmesi gerekmektedir. Habere ilişkin detayların ölüm, kan, gibi toplum psikolojisini sarsacak ve umutsuzluk ya da kanıksama yaratacak

unsurlar üzerinden değil, toplumu bilinçlendirecek öğeler üzerinden verilmesi gerekmektedir. Haberin mağdur aleyhine isim, yaşanan yer, yaş, meslek gibi her türlü detayı vererek oluşturulması haberde yer alan bilgilendirici öğelerin de aynı şekilde yer alması beklentisini oluşturmaktadır". (Tekeli, 2016, s. 141)

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC)'nin Kadın Komisyonu'nda bulunan gazeteci kadınların katkılarıyla hazırlanan "Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu" (TGC, 2016) habercilikte toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan bir anlayışla hazırlanmıştır. Medya profesyonellerinin haber içeriklerini hazırlarken doğrudan faydalanabileceği bu çalışma, haber üretim aşamasında başvurulması gereken bir rehber niteliğindedir. Bu çerçevede kılavuzda kadın cinayetleri konusunda haber yazarken dikkat edilmesi gereken noktaların bir kısmı aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (TGC, 2016: 63-65):

- Haber metinlerinde failin ifadesini temel alan bir yaklaşım bulunmamalı.
- Haber metninde polis raporları, adli tutanaklar ve fail dışında da kaynaklar olmalı. Haberler sadece bu kaynaklar çerçevesinde kurgulanmamalı.
- Haber metninde, cinayetin dramatize edilmemesine dikkat edilmeli.
- Haberde öldürülen kadının fotoğrafı kullanılmamalı ya da kullanılması gerekli görülüyorsa olay öncesinde çekilmiş bir fotoğraf kullanılmalı. Görsel olarak öldürülen kadının bedenini kullanmak yerine cinayetin faili ya da zanlısının görseline yer verilmeli.
- Cinnet, psikolojik sorun, öfke, kıskançlık, gibi olguların cinayetin meşrulaştırılmasına yol açtığı için cinayet sebebi olarak bu olgular belirtilmemeli.
- Muhabir, haber metninde yargılayıcı ifadelere mesafeli yaklaşmalı.
- Haber söyleminde kalıp yargı ve önyargılara yer verilmemeli.
- Haber metninde, sansasyonel ifadelerden uzak durmalı ve cinayetin detayları aktarılırken, şiddetin pornografikleştirilmemeli.
- Cinselliği çağrıştıran önemsiz detaylar ve magazinelleşen üsluptan kaçınılmalı, haberin okunurluğunun artması düşüncesiyle tercih edilen

ilgi çekici ve hikâyeleştirici bir haber yazım biçiminden uzak durulmalı.

- Haber metni oluşturulurken 5N1K kuralına yer verirken, "neden" sorusuna cevap olarak öldüren kişinin sebep olarak sunduklarına yer verilmemeli.
- Haber metninde kadınların mesleği, gündelik yaşam pratikleri ve davranışları öldürülmelerinin bir gerekçesi gibi aktarılmamalı.

Medya, toplumun olgu ve olaylara bakışının şekillenmesinde; bireylerin olgu ve olaylar karşısındaki tutum ve davranışları üzerinde dönüştürücü bir güce sahiptir. Dolayısıyla, medyanın topluma karşı sorumluluğu, olayların haberleştirilmesinden kamuyla buluşturulmasına kadar süren bir zaman dilimini kapsamaktadır. Bu anlamda medyadan, meslek etik ve ahlâk kuralları çerçevesinde toplum yararını gözeten bir anlayışa sahip olması beklenmektedir. Fakat, daha fazla kişiye ulaşabilme, daha çok ilgi çekme vb. gerekçelerle medyada haberlerin daha magazinelle ve popülist bir yaklaşımla sunulduğu görülmektedir. Kadın cinayetleri haberleri özelinde bakıldığında ise, toplumun pek çok katmanında görülen toplumsal cinsiyet kalıplarının medya ekosistemi içerisinde de yer aldığı görülmekte ve haberlerin üretim ve sunum aşamalarında toplumsal cinsiyet rollerinden izlere rastlanabilmektedir. Bu bağlamda, çalışmada Azra Gülemdam Haytaoğlu cinayetinin medyada nasıl yer aldığı araştırılmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada Türkiye’de yakın tarihte işlenen kadın cinayetlerinden biri olan Azra Gülemdam Haytaoğlu’nun öldürülmesine ilişkin haber metinleri Teun A. van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi modeli kullanılarak incelemeye tabi tutulmuştur.

Eleştirel söylem çözümlemesi, söylemsel ve toplumsal pratikler arasındaki ilişkiyi inceleyen bir analizdir. Eleştirel söylem çözümlemesinde, haberin söylemi bağlamıyla bir arada ele alınmaktadır (van Dijk, 2015, ss. 15-21). “Haberin yapısını ve haberin ideolojik sunumunu” açığa çıkarmaya çalışan eleştirel söylem çözümlemesi haber metinlerinde örtük olan ideolojiyi ortaya çıkarma çabası nedeniyle haber incelemelerinde sıkça kullanılan bir analiz

yöntemidir (Özer, 2011, s. 82). van Dijk'ın geliştirdiği söylem çözümleme modeli aşağıda sıralanan kategorilerden oluşmaktadır (Özer, 2011, s. 85).

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

a. Başlıklar (ana, alt ya da yan başlıklar)

b. Haber Girişi

- Spotlar
- Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafı spot olarak alınmalıdır.

c. Fotoğraf

2. Şematik Yapı

a. Durum

1. Ana Olayın Sunumu

2. Sonuçlar

3. Ardaalan Bilgisi

4. Bağlam Bilgisi

b. Yorum

5. Haber Kaynakları

6. Olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

a. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması

b. Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması

2. Bölgesel Uyum

a. Nedensel ilişki

b. İşlevsel ilişki

c. Referansal İlişki

3. Sözcük Seçimleri

4. Haber Retoriği

a. Fotoğraf

b. İnanırcı Bilgiler

c. Görgü tanıklarının ifadeleri

van Dijk, eleştirel söylem çözümlemesi modelinde, haber metinlerini makro ve mikro yapılar olarak iki bölüm altında incelemektedir. Burada makro yapı, tematik yapı ve şematik yapı bölümleriyle değerlendirilmektedir. Makro yapı incelemesinde, haber başlıkları, alt başlıklar, haber girişleri ve spotlardan oluşan tematik analiz; durum ve yorum alt başlıklarını kapsayan şematik analiz bulunmaktadır. Bu bağlamda ele alınan haberler öncelikle makro yapı kapsamında; başlıklar, haber girişi ve fotoğraftan oluşan tematik yapı ile ana olayın sunumu, olayın sonuçları, ardalan ve bağlam bilgisi ile haberin yorumunun yer aldığı şematik yapı bakımından incelemeye alınmıştır. Mikro yapıda ise; haberdeki sözcük seçimleri, cümle yapıları ve haberin retoriği değerlendirilmiştir.

Bu çerçevede, bu çalışmada Azra Gülendam Haytaoğlu cinayetinin, Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerinin çevrimiçi versiyonlarındaki sunumları toplumsal cinsiyet bağlamında ele alınmıştır. Bu gazetelerin seçilme nedeni farklı yayın politikalarına sahip olmaları ve farklı ideolojik duruşlara sahip olmalarıdır. Çalışmanın amacı, çevrimiçi gazetelerde kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinin sunum biçiminin ortaya konulmasıdır. Çalışmada eleştirel söylem çözümlemesi yöntemiyle haber söyleminin makro ve mikro yapıları incelenmiş ve haberin örtülü anlamı ve ideolojik yapısına ilişkin bir değerlendirme sunulması hedeflenmiştir.

Çalışma Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazetelerinin çevrimiçi versiyonlarında 01-07 Ağustos 2021 tarih aralığında yayınlanan ilgili konuya ilişkin haberleri kapsamaktadır. Araştırmanın sadece haber söylemine odaklanması sebebiyle, söz konusu tarihler arasında yayınlanan köşe yazıları, video haberler ve fotoğraf galerileri araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu çerçevede konuyla ilgili toplam 30 haber içeriğine ulaşılmış bunların içinden evreni temsil ettiği düşünülen 6 haber analiz edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Azra Gülendamlar Haytaoğlu, 28 Temmuz 2021 tarihinde evden çıkmış ve eve dönmemesi üzerine ailesi tarafından emniyete kayıp başvurusunda bulunulmuştur. 1 Ağustos 2021 tarihinde ise, Haytaoğlu'nun öldürüldüğü tespit edilmiştir. Cinayete ilişkin haberler aynı gün ulusal basına yansımıştır. Bu bağlamda bu çalışmada; Azra Gülendamlar Haytaoğlu cinayetine ilişkin 01-07 Ağustos 2021 tarih aralığında Hürriyet, Yeni Şafak ve Sözcü gazetelerinde yayınlanan haberlerin içinden her gazeteden 2 haberin, toplamda 6 haberin seçilmesiyle incelenmiştir.

3.1 Hürriyet gazetesi

Haber Başlığı 1: *“Son dakika... Antalya'da üniversiteli Azra Gülendamlar Haytaoğlu kayıptı! Tecavüze uğrayıp vahşice öldürülmüş”* (2 Ağustos 2021)

Ara Başlıklar

“İlk ifadesinde 'bilgim yok' dedi”

“Çapraz sorguda itiraf”

“Vücudunu 5 parçaya ayırmış”

“Kafatası bulunamadı”

“Vücuduna jiletle ismini yazmış”

“Ceset parçalarının yerini gösterdi”

“Başsavcılıktan açıklama”

“Tutuklama”

“Bakan Yanık: Davanın takipçisiyiz”

“Osmaniye'deki baba evinde yas”

“Kadınların sesi olmak isterken kadın cinayetine kurban gitti”

“Üniversiteden taziye mesajı”

“Koronavirüs testi yapıldı”

“Odadan azli için hukuki süreç başlatıldı”

Haber Başlığı 2: “Azra Gülendım Haytaoğlu'nu canice katletti! Katil Mustafa Murat Ayhan'ın anatomisi... Üst düzey bir cani!” (3 Ağustos 2021)

Ara Başlıklar

“Önce yalan söyledi”

“Çapraz sorguda itiraf”

“Sonradan kıymetli olacağız”

“Vücutuna jiletle ismini yazdığı iddiası... Bazı parçalar kayıp”

“Kadınlar için okuyordu”

“Bir caninin portresi”

“Gösterişi seviyor”

“Göz teması kurmazdı”

“’Son derece naifli’”

“Re/Max'tan Açıklama”

“Sorumluların en ağır cezayı alacaklarına inanıyoruz”

Haber başlıklarında öne çıkarılmak istenen, önemli görülen bilgiler kullanılmaktadır. İncelenen olaya ilişkin hurriyet.com.tr’de yayınlanan yukarıda sıralanan haber başlıklarına bakıldığında seçilen başlıkların, bütün olarak bir bilgi sunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu başlıklarda genelleştirme ve enformasyon eksiltimi yapıldığı söylenebilir. “Son dakika... Antalya’da üniversiteli Azra Gülendım Haytaoğlu kayıptı! Tecavüze uğrayıp vahşice öldürülmüş” başlığıyla verilen haberde olayın sansasyonel bir boyutta işlendiği ve ana başlık ile alt başlıkların olay örgüsünü izlediği ve açıkladığı görülmektedir. Haber metninde kullanılan ana başlık ve alt başlıklarda olayın kadın cinayeti olgusuyla bir bağı kurulmamış ve haber metninde yer alan cinayetin tüm ayrıntıları tek tek ana başlık ve alt başlıklara taşınmıştır. “Azra Gülendım Haytaoğlu'nu canice katletti! Katil Mustafa Murat Ayhan'ın anatomisi... Üst düzey bir cani!” başlıklı haberde de işlenen cinayetin “canilik” olarak nitelendirildiği ve cinayeti işleyen kişinin “cani” oluşuna vurgu yapılarak münferit hale getirildiği söylenebilir. İncelenen bu haber

başlıklarında olayın kadın cinayetleri olgusuyla bağı kurulmadığı ve “vahşi” ve “cani” ifadeleriyle münferit bir olay olarak yaklaşıldığı görülmektedir.

Haber spotu 1: “Antalya'da, 5 gündür haber alınamayan gazetecilik bölümü öğrencisi Azra Gülendamar Haytaoğlu (21) ölü bulundu. Üniversiteli kızı evinde cinsel saldırıda bulunup, boğarak öldüren ve banyoda 5 parçaya ayırıp, valizle taşıdığı ormanda gömen inşaat mühendisi ve emlak ofisi sahibi Mustafa Murat Ayhan (48), gözaltına alındı. Polisin, genç kızın cep telefonu sinyallerinden ulaştığı Ayhan, çapraz sorguda cinayeti itiraf etti. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık, "İnsanlık dışı bir şekilde katledilen Azra Gülendamar Haytaoğlu'na Allah'tan rahmet; acılı ailesine başsağlığı diliyorum. Katilin mümkün olan en ağır cezayı alması için davanın takipçisiyiz" dedi. Ayhan, savcılıktaki ifadesinin ardından tutuklanma talebiyle mahkemeye sevk edildi. 'Canavarca hisle adam öldürmek suçundan' tutuklanan Ayhan, tutuklanarak cezaevine gönderildi.”

Haber spotu 2: “Türkiye Antalya'dan gelen acı haberle sarsıldı. 28 Temmuz'dan bu yana kayıp olan 21 yaşındaki Azra Gülendamar Haytaoğlu'nun vahşi bir cinayete kurban gittiği ortaya çıktı. Gözaltına alınan 48 yaşındaki Mustafa Murat Ayhan, evinde Azra'ya tecavüz ettiğini, boğarak öldürdüğünü daha sonra banyoda kızı 5 parçaya ayırarak ormana gömdüğünü itiraf etti. Mustafa Murat Ayhan, lükse düşkün, nazik ve içe kapanık biri olarak tanınıyor.”

Haberin makro unsurlarından biri olan spot, hiyerarşik önem sıralamasına göre öne çıkmaktadır. Spotlarda vurgulanmak istenen bilgiler öne çıkarılmakta ve önemli görülen temel bilgiler aktarılmaktadır. İncelenen her iki haberde de kullanılan spotların başlıklarla uyum içerisinde olduğu saptanmıştır. Hürriyet gazetesinde olaya dair yayınlanan haber spotlarına bakıldığında ilk haber spotunda olayın özetinin yapıldığı ve cinayetin ayrıntılarına yer verildiği görülmektedir. Ayrıca akredite kaynak olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık'ın sözlerine yer verilmiş ve hukuki sürece değinilmiştir. Bu yönüyle, ilk haber spotunda 5N1K bilgilerinin yer aldığı ve olayın özetinin yapıldığı görülmektedir. İkinci haberin spotunda da 5N1K bilgilerinin yer aldığı, olayın özetinin yapıldığı ve yine cinayetin ayrıntılarına yer verildiği görülmektedir. Ayrıca Azra Gülendamar Haytaoğlu'nu öldüren kişi ile ilgili ,

“lükse düşkün, nazik ve içe kapanık biri olarak tanınıyor” ifadesi kullanıldığı görülmektedir. Haber başlığında kullanılan “cani” ifadesi ile karşıtlık yaratıldığı bu yolla merak uyandırılmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu yönleriyle her iki spot da magazin el bir şekilde ele alınmış ve olaya tekil bir bakış açısıyla yaklaşmıştır.

Haber girişi 1: “Antalya'da Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nde okuyan Azra Güendam Haytaoğlu, bazı belirtiler hissedince 28 Temmuz'da hastaneye giderek Covid-19 testi yaptırdı. Sonucu pozitif çıkan Haytaoğlu, durumu ablası Ezgi Haytaoğlu ile paylaştı. Ablası, Haytaoğlu'na kızarak, dikkat etmediği için hastalığa yakalandığını söyleyince aralarında tartışma başladı.”

Haber girişi 2: “Antalya'da ablası Ezgi Haytaoğlu ile birlikte yaşayan Azra Güendam Haytaoğlu (21) Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü öğrencisiydi. İki genç kızın ailesi ise Adana'da yaşıyordu. Azra hastalık belirtileri gösterince 28 Temmuz günü koronavirüs testi yaptırdı. Testi pozitif. Abla Ezgi Haytaoğlu kendisine dikkat etmediği gerekçesiyle kardeşiyle tartıştı. Azra Güendam Haytaoğlu yanına kimliğini bile almadan, “Biraz hava alacağım” diyerek evden çıktı. Eve dönmeyince ablası Ezgi Haytaoğlu kardeşini telefonla aradı. Azra Güendam Haytaoğlu telefonda ablasına “Bir kafede koronavirüs geçirmiş bir abiyle oturuyorum, beni çok iyi alıyor” diyerek telefonu kapattı. Bir daha da kendisine ulaşamadı.”

Hürriyet gazetesinde incelenen haber girişlerine bakıldığında, her iki haber girişinde de olayın başlangıç aşaması kronolojik olarak aktarılmıştır fakat olayın özetine bütün olarak yer verilmemiştir. Dolayısıyla her iki haber girişinde de 5N1K sorularının tümünün cevabının yer almadığı görülmektedir.

Haberin tematik ve retorik unsurlarından biri olan haber fotoğrafı değerlendirildiğinde ise, ilk haberde Azra Güendam Haytaoğlu'nun önceden çekilmiş fotoğrafları, onu öldüren kişinin takım elbiseli fotoğrafı ve tutuklanma görüntüsü kullanılmıştır. Ayrıca haberin retorliğini arttırmak için kullanılan yöntemlerden biri olan cesedin kayıp parçalarını arama çalışmalarının videosu paylaşılmıştır. İkinci haberde Azra Güendam Haytaoğlu'nun yüzünün fotoğrafı ve onu öldüren kişinin tutuklanma görüntüsü ile takım elbiseli bir fotoğrafının kolajlanmış hali kullanılmıştır.

Haberlerin şematik yapısına bakıldığında, haberlerin ana olayı Azra Gülendam Haytaoğlu tecavüze uğrayıp öldürülmesidir. Her iki haber metninde de ana olayın haber girişinde aktarıldığı ve haberlerin ardaan bilgilerinin verildiği görülmektedir. Hürriyet gazetesinde konuya ilişkin yayınlanan iki haberde de Azra Gülendam Haytaoğlu cinayeti bir kadın cinayeti olarak ele alınmamış, toplumsal bağlamı göz ardı edilmiştir. İki haber metninde de; haber kaynağı olarak öncelikle resmi kurumların kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında incelenen haberlerde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık'ın konuya ilişkin Twitter'da yaptığı açıklamaya, Azra Gülendam Haytaoğlu'nun aile bireylerinden birinin görüşüne ve eğitim gördüğü üniversitenin yaptığı açıklamaya ve bir meslek odasının yaptığı açıklamaya yer verilmiştir.

Haberin mikro unsurlarından olan sentaktik çözümlemede haber metinlerinde kullanılan cümlelerin basit-karmaşık, aktif-pasif durumları değerlendirilmiştir. Haberde cinayeti işleyen kişinin olay anını anlattığı cümleler aktif yapıda verilmiştir. *"Azra, 28 Temmuz'da beni aradı. Buluştuk. Evde birlikte yemek yedik. Alkol aldık. Bu sırada aramızda tartışma çıktı. Boğarak öldürdüm. Banyoya götürüp cesedini 5 parçaya ayırdım. Cesedin parçalarını valize koyup Kepez ilçesi Varsak ormanlık alanda gömdüm"* cümlesi sözü edilen aktif cümle yapısına örnek olarak gösterilebilir. Bu şekilde olay dikkat çekmek amacıyla sansasyonel bir şekilde sunulmuştur.

İncelenen haber metinlerinde kullanılan kelime seçimlerine bakıldığında; *"vahşice"*, *"katil"* ve *"cani"* ifadeleriyle cinayet tekil bir duruma indirilmiş, toplumsal bağlamından koparılmış ve münferit bir boyutta sunulmuştur. *"Son dakika, "katletti"* ifadeleriyle olaya sansasyonel bir boyut kazandırılmaya çalışılmış, üçüncü sayfa haberine indirgenmiştir. İncelenen ikinci haberde Azra Gülendam Haytaoğlu'na tecavüz edip onu öldüren kişinin tanıdıklarından görüş alınıp, bunların doğrudan bir şekilde aktarıldığı görülmektedir.

"Ayhan'ın ekonomik geliri çok iyi, gösterişi ve marka giyinmeyi seviyor, iyi restoranlarda yemek yiyor. Kullandığı araç ve oturduğu muhit de ekonomik gelirinin yüksek olduğuna dair en büyük kanıtlar arasında. Yakın çevresi aile ilişkilerinin de sorunsuz olduğunu vurguluyor."

“Ayhan’ın kadınlarla olan ilişkileri de çok iyi. Hürriyet’in ulaştığı iki kadın arkadaşları Ayhan’ı, “İltifatı sever ancak göz teması kurmazdı”

“Cinayet haberine şaşırдық. Kendisi bazı konularda çok takıntılı bir insan. Ancak şu ana kadar şiddet eğilimi olduğunu düşündürtecek hiçbir olaya şahit olmadım. Kadınlara iltifat etmeyi severdi ama göz teması kurmazdı” diyor.”

“Hâlâ şoktayız. Mustafa Bey son derece naif bir insan. Şu ana kadar hiçbir şekilde sinirlendiğine bile şahit olmadım. Ama yaptıkları hiçbir şekilde kabul edilemez. Üyelikten çıkarılması için süreci başlattık” diye konuştu.”

Haber metninde yer verilen bu cümleler, van Dijk’ın (1988, 82) işaret ettiği haber söyleminin ikna aracı olarak kullanılmasına örnek olarak gösterilebilir. Haberde öldüren kişiyi tanıyanların bu kişi ile ilgili olumlu ifadeler kullanmaları ve yaşanan olaya çok şaşırduklarını ifade etmeleri metinde doğrudan alıntı yoluyla kendine yer bulmuştur. Bunun cinayetin meşru bir zemine oturtulması adına ikna sürecinin inşasının bir parçası olduğu söylenebilir.

3.2. Yeni Şafak gazetesi

Haber Başlığı 1: *“Üniversiteli Azra tecavüze uğrayıp vahşice öldürülmüş”* (2 Ağustos 2021)

Ara Başlıklar

“Cep telefonu sinyalinden tespit edildi”

“Çapraz sorguda itiraf etti”

“Vücudunu 5 parçaya ayırmış”

“ Kafatası bulunamadı”

“Vücuduna jiletle ismini yazmış”

“Başsavcılıktan açıklama”

“Bakan Yanık: Davanın takipçisiyiz”

“Babaevinde üzüntü”

“Kadınların sesi olacaktı cinayete kurban gitti”

“Odadan azli için hukuki süreç başlatıldı”

“Ablasıyla kavga edip evden ayrılmış”

“5 gündür aranıyordu”

Haber Başlığı 2: *“Vahşi cinayete kurban giden Azra toprağa verildi”* (4 Ağustos 2021)

Ara Başlıklar

“Tabutun üzerine Türk bayrağı ve mezuniyet cübbesi serildi”

“Kimse kimseye güvenemeyecek mi?”

“Benim kuzumu yaktılar, başka annelerin yanmasın”

Yeni Şafak gazetesinde seçilen haberlerin başlıklarında enformasyon eksiltimine gidildiği görülmektedir. Her iki başlıkta da eylem “vahşice” olarak nitelenmiş bu şekilde de haberlere sansasyonel bir boyut kazandırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda eylemin “vahşi”liğine yapılan vurgu, kadına yönelik şiddet, tecavüz ve kadın cinayeti olaylarını kişisel boyuta indirgemekte ve münferit bir boyuta taşımaktadır.

Yeni Şafak gazetesinde incelenen haberlerde birden çok ara başlık kullanımı tercih edildiği görülmektedir. İlk haberde ara başlıkların ana başlığı desteklediği ve kronolojik bir sırayı izlediği görülmektedir. Cinayetin bazı ayrıntıları ara başlık olarak verilerek öne çıkarılmaya çalışılmış ve sansasyonel bir boyut kazandırılmaya çalışılmıştır. İkinci haberde ise üç ara başlık kullanılmış ve haberin konusu olan Azra Gülendamlı Haytaoğlu'nun cenaze töreninin ayrıntılarıyla birlikte cenaze töreninde yapılan röportajlar doğrudan alıntı yoluyla ara başlığa yansıtılmıştır.

Haber spotu 1: *“Antalya'da 5 gündür kayıp olan gazetecilik bölümü öğrencisi Azra Gülendamlı Haytaoğlu'nun vahşice öldürüldüğü belirlendi. Genç kızın tecavüze uğradıktan sonra öldürüldüğü ve cesedinin 5 parçaya bölündüğü ortaya çıktı.”*

Haber spotu 2: *“Antalya'da kaybolduktan 5 gün sonra cinayete kurban gittiği anlaşılan ve cesedi parçalanmış şekilde ormanda bulunan üniversite öğrencisi 21 yaşındaki Azra Gülendamlı Haytaoğlu, memleketi Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde toprağa verildi.”*

Haber metinlerinde önem sırasına göre başlıktan sonra vurgulanan kısım spottur. Spotta genel olarak, haberde öne çıkarılmak istenen vurgu aktarılmaktadır. Başlıkta kullanılan “vahşi” ifadesinin ilk haberin spotunda da yer aldığı görülmektedir. Her iki haber spotunda da olayın özeti sunulmaktadır ve aynı zamanda enformasyon eksiltimi yapılmıştır. Yeni Şafak gazetesinde incelenen haberlerde genel olarak kullanılan başlık ve spotların haber içeriğine ilişkin bilgi verdiği söylenebilir.

Haber girişi 1: *“Antalya'da 5 gündür haber alınamayan Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik bölümü öğrencisi Azra Gülendem Haytaoğlu (26) vahşice öldürülmüş olarak bulundu.”*

Haber girişi 2: *“Antalya Adli Tıp Kurumundaki otopsisinin ardından yakınları tarafından teslim alınan Hatyaoğlu'nun cenazesi, tören için Dervişpaşa Mahallesinde bulunan eski Dervişpaşa Ortaokulu bahçesine getirildi. Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı Mücahit Demirtaş, baba Mustafa Haytaoğlu'na başsağlığı diledi, onu teskin etmeye çalıştı.”*

Yeni Şafak gazetesinde incelenen haber metinlerinin haber girişlerine bakıldığında ana olayın haber girişinde aktarıldığı görülmektedir. Gazetede incelenen iki haberin de girişlerinde başlık ve spotla ortak bir vurgunun öne çıktığı görülebilir. Haber metninin özetinin sunulduğu haber girişlerinde de, başlık ve spotlarda aktarılan bilginin biraz daha ayrıntılandırıldığı ve olayın özetlendiği görülmektedir. İlk haber girişinde tıpkı başlık ve spotta olduğu gibi, habere konu olan eylem “vahşice” olarak nitelenmiştir. Bu ifadeye yapılan sürekli vurgunun haberi sansasyonel bir boyuta çektiğini ve olayı toplumsal bağlamından kopararak münferit bir duruma indirgediğini söylemek mümkündür.

Fotoğraf haberin hem tematik hem retorik unsurlarından biri olarak inandırıcılığı sağlamada son derece önemlidir. Bu yüzden kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde fotoğrafın nasıl kullanılacağına özen gösterilmelidir. Dursun kadına yönelik şiddet haberlerinde, kadınların fotoğraflarının büyük boyutlarda ve açık kıyafetli olanların içinden seçildiğine, buna karşın failin fotoğraflarının ya küçük boyutta verildiğine ya da mozaiklendiğine vurgu yapmaktadır (Dursun, 2008: 59). Yeni Şafak gazetesinde incelenen ilk haberde de Azra Gülendem Haytaoğlu'nun önceden çekilmiş fotoğraflarının kullanıldığı, onu öldüren kişinin tutuklandığı

fotoğrafının yer aldığı ve öncesinde çekilen bir fotoğrafının da buzlanarak verildiği görülmektedir. İkinci haberde ise, cenaze töreninden fotoğrafların ve öldürülen kadının ailesinin evinden yas fotoğraflarının verildiği görülmektedir.

Haberlerin şematik yapısına bakıldığında, ilk haberin ana olayı cenaze töreni ikinci haberin ana olayı Azra Gülendamlar Haytaoğlu cinayetidir. Yeni Şafak gazetesinde incelenen haberlerde ana olaylar haber girişinde aktarılmış ve ardalara bilgileri verilmiştir. İncelenen iki haberde de olay toplumsal bir sorun çerçevesinde ele alınmamış ve üçüncü sayfa haberi şeklide aktarılmıştır. Haberlerde, kadına yönelik şiddet, tecavüz gibi toplumsal sorunlara değinilmediği görülmektedir.

Haber metinlerinde kullanılan kelime seçimlerine bakıldığında; "vahşice" ifadesiyle yaşanan olayın münferitleştirildiği ve bağlamından koparıldığı görülmektedir. Ayrıca olay hikayeleştirilerek sunulmuş böylece okuyuculuğu arttırılmaya çalışılmıştır.

3.3. Sözcü Gazetesi

Haber Başlığı 1: "Azra Gülendamlar Haytaoğlu'dan korkunç haber! Tecavüze uğrayıp vahşice öldürülmüş" (2 Ağustos 2021)

Ara Başlıklar

"İlk ifadesinde 'bilgim yok' dedi"

"Çapraz sorguda korkunç itiraf"

"Vücudunu 5 parçaya ayırmış"

"Kafatası bulunamadı"

"Vücuduna jiletle ismini yazmış"

"Kadınların sesi olmak isterken kadın cinayetine kurban gitti"

"Yakın arkadaşları konuştu"

"Bugün Azra yarın biz"

"Azra'yı çok özleyeceğiz"

"Üniversiteden açıklama"

"Tutuklandı"

Haber Başlığı 2: "Azra'yı vahşice katleden Mustafa Murat Ayhan'ın ifadesi ortaya çıktı" (3 Ağustos 2021)

Ara Başlıklar

“13 gün önce tanıştılar”

“Boğarak öldürdü”

“Ağaç testeresi ve bıçak”

“Çalıkların arasına bıraktı”

“Azra'nın başı kayıp”

Sözcü gazetesinde seçilen haberlerin başlıklarında enformasyon eksiltimi yapıldığı görülmektedir. İlk haberin başlığında kullanılan “korkunç” ifadesiyle haberin duygu tonu yükseltilmiş ve habere sansasyonel bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca her iki başlıkta da eylemin “vahşice” olarak nitelenmesi de hem sansasyonel hem de münferit bir boyut kazandırılmaya çalışıldığını göstermektedir.

Sözcü gazetesinde incelenen haberlerde birden çok ara başlık kullanıldığı görülmektedir. İlk haberde ara başlıklar ana başlığı destekler ve kronolojik olarak eylemi açıklar niteliktedir. Cinayetin bazı ayrıntıları ara başlık olarak verilerek öne çıkarılmaya çalışılmış ve sansasyonel bir boyut kazandırılmaya çalışılmıştır. İkinci haberde ise beş ara başlık kullanılmış ve haberin konusu olan Azra Gülendamlar Haytaoğlu'nu öldüren kişinin ifadesi başlıkların temasını oluşturmuştur. Ara başlıklarda öne çıkarılan cinayetin yöntemi, aracı ve kayıp vücut parçaları gibi ayrıntılar haber metninde detaylı bir biçimde işlendiği gibi ara başlıklarla da öne çıkarılmıştır.

Haber spotu 1: “Antalya'da 5 gündür haber alınamayan gazetecilik bölümü öğrencisi Azra Gülendamlar Haytaoğlu (21) tecavüz edilip vahşice öldürülmüş olarak bulundu. Üniversiteli kıza evinde tecavüz edip boğarak öldüren ve banyoda 5 parçaya ayırıp valizle ormana gömen emlakçı Mustafa Murat Ayhan gözaltına alındı. Katil Ayhan'ın itirafları kan dondurdu.”

Haber spotu 2: “Antalya'da kendisinden beş gündür haber alınamayan 21 yaşındaki Azra Gülendamlar Haytaoğlu vahşice öldürüldü. Üniversiteli kıza evinde tecavüz edip boğarak öldüren ve banyoda beş parçaya ayırıp valizle ormana gömen emlakçı Mustafa Murat Ayhan'ın itirafları kan dondurdu.”

Sözcü gazetesinde seçilen haberlerin spotlarında 5N1K bilgilerine yer verildiği görülmektedir. Spotlar haber metnini özetler niteliktedir. Başlık seçimlerinde kullanılan “vahşice” ifadesinin her iki haberin spotunda da yer

aldığı görülmektedir. Yine her iki spotta da cinayetin ayrıntıları resmedilerek magazinel dile başvurulmuştur. Her iki spotta da yer alan “kan dondurdu” ifadesiyle metaforik anlatım sağlandığı görülmektedir. Aynı zamanda da metaforun spotta kullanılarak öne çıkarıldığını ve anlamın güçlendirilmeye çalışıldığı söylemek mümkündür. Sözcü gazetesinde incelenen haberlerde genel olarak tercih edilen başlık ve spotların haber içeriğine ilişkin bilgi verdiği görülmektedir.

Haber girişi 1: “Antalya’da Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü’nde okuyan Azra Gülendamlar Haytaoğlu, bazı belirtiler hissedince 28 Temmuz’da hastaneye giderek Covid-19 testi yaptırdı. Sonucu pozitif çıkan Haytaoğlu, durumu ablası Ezgi Haytaoğlu ile paylaştı. Ablası, Haytaoğlu’na kızarak, dikkat etmediği için hastalığa yakalandığını söyleyince aralarında tartışma başladı.”

Haber girişi 2: “Antalya’da, gazetecilik öğrencisi Azra Gülendamlar Haytaoğlu’nu (21) acımasızca öldüren emlakçı Mustafa Murat Ayhan’ın ifadesine SÖZCÜ ulaştı. Ayhan, eve götürdüğü Azra’nın üzerini örtmek isterken elinin bedenine değdiğini, “Ne yapıyorsun!” diyen genç kızı paniğe kapılıp boğduğunu iddia etti.”

Sözcü gazetesinde yer alan haber girişlerine bakıldığında ilk haber girişinde Azra Gülendamlar Haytaoğlu’nun evden gitme gerekçesinin açıklandığı ve kronolojik sıralama yapıldığı görülmektedir. Bu yönüyle bu haber girişi olayın özetine yer vermemektedir. İkinci haber girişinde ise Azra Gülendamlar Haytaoğlu’nu öldüren kişinin ifadelerine yer vermektedir. İfadeden alıntılarının yer aldığı girişte “Azra’nın üzerini örtmek isterken elinin bedenine değdiğini” ve “paniğe kapılıp boğduğunu iddia etti” şeklinde verilen alıntılarının olayın gerekçelendirilerek sunulduğu ve münferit bir olay olarak gösterildiğine işaret ettiği söylenebilir.

Sözcü gazetesinde incelenen haberlerde kullanılan fotoğraflara bakıldığında; her iki haberde de Azra Gülendamlar Haytaoğlu’nun önceden çekilmiş bir fotoğrafının kullanıldığı görülmektedir. İlk haberde aynı zamanda Azra Gülendamlar Haytaoğlu’nu öldüren kişinin önceden çekilmiş bir takım elbiseli fotoğrafı ve tutuklandığı an çekilen bir fotoğrafı yayınlanmıştır. Bu haberde aynı zamanda fotoğraf gibi retorik unsurlardan biri olan video

kullanıldığı görülmektedir. İkinci haberde Azra Gülendamlar Haytaoğlu'nun fotoğraflarıyla birlikte onu öldüren kişinin tutuklandığı an çekilen fotoğraflar kullanılmıştır.

Haberlerin şematik yapısı incelendiğinde, haberlerin ana olayı Azra Gülendamlar Haytaoğlu'nun ablasıyla tartışarak evden çıkması, beraberinde Murat Ayhan ile görüşmesi ve sonrasında Mustafa Murat Ayhan'ın evine giderek tecavüze uğraması ve öldürülmesidir. Sözcü Gazetesinde incelenen haberlerde ana olayın haber girişinde aktarılmadığı, iki haberde de girişte olaya dair ayrıntılar verildiği görülmektedir. İlk haberde Azra Gülendamlar Haytaoğlu'nun öldürülmesi olayının bağlamı kadın cinayetleri kavramı üzerinden değerlendirilmiştir. Öldürülen kadının arkadaşları ve öğrencisi olduğu üniversite tarafından yapılan açıklamalarda kadın cinayeti kavramı vurgusu yapılmış gazete de haberde bu ifadelerle yer vermiştir. İkinci haber metninde ise olayın toplumsal boyutuna yer verilmediği ve olayın üçüncü sayfa haberi şeklinde sunulduğu görülmektedir.

İki haber metninde de; haber kaynağı olarak resmi kurumların kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında incelenen ikinci haberde, Azra Gülendamlar Haytaoğlu'nun ailesinden ya da arkadaşlarından görüş bulunmazken ilk haberde bir aile bireyinin, arkadaşlarının görüşüne ve eğitim gördüğü üniversitenin açıklamasına yer verilmiştir. Buna ek olarak Sözcü gazetesinde incelenen ikinci metninde Azra Gülendamlar Haytaoğlu'nu öldüren kişinin ifadeleri bağlamında haber yazılmış ve cinayet ayrıntılı bir şekilde sansasyonel ifadelerle sunularak habere magazinelle bir özellik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Haber metinlerinin mikro unsurları incelenirken ilk olarak sentaktik çözümleme değerlendirilmiştir. Haber metinlerinde yer alan cümlelerin basit-karmaşık, aktif-pasif olma durumlarına bakılmıştır. İki haberde de cinayeti işleyen kişinin olayın yaşandığı anı aktardığı cümleler aktif cümle yapısında verilmiştir. İlk haberde *“Boğazını sıktım ve öldürdüm”*, *“Banyoya götürüp cesedini 5 parçaya ayırdım”*, *“ormanlık alanda gömdüm”* ifadeleri sözü edilen aktif cümle yapısına örnek olarak gösterilebilir. Bu şekilde olay magazinelle bir şekilde sunulmuştur. İncelenen haber metinlerinde kullanılan kelime seçimlerine bakıldığında; *“vahşice”* ve *“vahşet”* ifadeleriyle cinayet tekil bir duruma indirilmiş ve bağlamından koparılmıştır. *“Korkunç haber”*, *“katleden”*, *“kan dondurdu”* ifadeleriyle, olaya sansasyonel bir boyut

kazandırılmaya çalışılmış, kadın cinayeti örneği olan bir olay üçüncü sayfa haberine indirgenmiştir.

Haber söyleminde en çok öne çıkan kavramlardan biri iknadır. van Dijk, haber söyleminin iknanın bir aracı olduğunu vurgulamaktadır (van Dijk, 1988, 82). Dijk'a göre haber metinlerinde yaşanan olayın ayrıntılarıyla aktarılması, görgü tanıklarının ifadelerine yer verilmesi, haber fotoğrafları, resmi makamlar gibi noktalarla ikna süreci işlemektedir (van Dijk, 1988, s. 83-84). Sözcü gazetesinde incelenen haberler retorik açısından değerlendirildiğinde; Azra Gülendamlar Haytaoğlu'na tecavüz ederek onu öldüren kişinin doğrudan ve dolaylı alıntı yoluyla ifadelerinin bulunması, cinayeti nasıl işlediğini detaylı bir şekilde anlatması gibi noktaların ikna sürecinin inşasının bir parçası olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çevrimiçi gazetelerde kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinin sunum biçiminin ortaya konulmasını amaçlayan bu çalışmada, Azra Gülendamlar Haytaoğlu cinayetine ilişkin yayınlanan haberler eleştirel söylem çözümlemesi yöntemiyle incelenmiştir. Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerinin çevrimiçi versiyonlarında olayla ilgili 01-07 Ağustos 2021 tarih aralığında yayınlanan 6 haber analiz edilmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Ulaşılan veriler ışığında bir değerlendirme yapıldığında, araştırmada incelenen haberlerde; habere konu olan kadın cinayetinin adli bir vaka olarak değerlendirildiği ve konunun toplumsal boyutuna değinilmediği görülmüştür. Analiz edilen haber metinlerinde konunun politik bağlamıyla bağ kurmadığı ve üçüncü sayfa haberi şeklinde kurgulandığı söylenebilir. Çalışmada incelenen haberlerde sansasyonel ifadelerin sıklıkla kullanıldığı görülmüş “vahşet”, “vahşice”, “korkunç” gibi ifadelerle konunun tekil durumlara indirgenmesi ve münferit olaylar gibi sunulduğu görülmüştür. Ayrıca dikkat çeken bir diğer bulgu haber metinlerinde kendine genişçe yer bulan fail ifadeleri aracılığıyla cinayetin işleniş şekli ayrıntılı bir şekilde hikayeleştirilerek aktarılmış ve haber magazinelleşen bir boyutta işlenmiştir. Haber metinlerinde konunun “kurban” bağlamında ele alınarak dramatize edilen bir söylemin hakim olduğu görülmüştür. İncelenen haberlerin söylemsel pratiklerinin gazetelerin ideolojik konumlanışları fark etmeksizin ataerkil ideolojiyi desteklediği görülmüştür.

Sonuç olarak, incelenen haber metinlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin örtük kodlarla yeniden üretildiğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet odaklı haber anlayışını merkeze alan alternatif bir haber dilinin oluşturulması önemlidir. Medyanın eşitlikçi olmayan bir yaklaşımla, kadın ve erkeklik rolleri üzerinden etiketlemeler yoluyla haber üretiminde bulunması, toplumsal cinsiyet kalıplarının daha da dirençli hale gelmesine neden olmaktadır. Birbirinden farklı zaman dilimlerinde farklı bölgelerde kadınların yaşadığı şiddet ve cinayet olaylarının tekil bir anlayışla ele alınması ve bağlamından koparılması; bu olaylara ilişkin failin yaptığı açıklamalarla yaşanan olayın gerekçelendirilmesi ve haklılaştırarak bir ortamın yaratılması, kadınların yaşadığı şiddet ve cinayetlere ilişkin toplumsal farkındalık oluşmasının da önüne geçmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, geçmişten günümüze gelen ve sürekli olarak farklı kanallar yoluyla yeniden üretilen bir yapının ürünüdür. Medya, bu yapı içinde her kesimden insana ulaşabilmesi adına önemli ve aktif bir güce sahip bulunmaktadır. Bu anlamda, medyada yaşanacak bir anlayış değişikliğinin toplumun tüm kesimleri için yeni bir başlangıç olacağı düşünülmektedir.

Bu çerçevede, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde, medyanın yaşanan olayları bütünlüklü ve arka plan bilgisiyle birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğini merkeze alarak haberleştirmesi önem taşımaktadır. Bunun için de toplumsal cinsiyet ve kadın odaklı habercilik anlayışının geliştirilmesi, medyanın sahip olduğu eril dilin dönüştürülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akınerdem, F. (2016). Türkiye Medyasında Kadınların Temsili: Gazete ve İnternet Haberciliği Raporu. Hrant Dink Vakfı Yayınları, İstanbul, Erişim Tarihi: 24.10.2022 <https://hrantdink.org/attachments/article/457/Turkiye-Medyasinda-Kadınların-Temsili.pdf>
- Alankuş S (2007) Önsöz: Neden Kadın Odaklı Habercilik? Habercinin El Kitabı: Kadın Odaklı Habercilik, Sevda Alankuş (der), IPS, İstanbul, 25-67
- Coşkun, A., & Köse, H. (2018). Hurriyet. com. tr'de kadın cinayeti haberlerinin retorik haber çözümleme yöntemi açısından incelenişi. Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(4), 191-222.
- Dursun, Ç. (2008). Kadına yönelik aile içi şiddet ve haber medyası: alternatif bir habercilik. TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Karaduman, M., & Livberber, T. (2021). Kadın cinayeti haberlerinde söylem pratiklerini aramak: Pınar Gültekin cinayeti haberleri üzerine eleştirel bir değerlendirme. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (23), 300-318. (Erişim tarihi: 08.07.2022)
- Özer, Ö. (2011). Haber söylem ideolojisi: eleştirel haber çözümlenmeleri. Konya: Literatürk Yayınları.
- Özerkmen, N. (2012). Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet. Akademik Bakış Dergisi, (28), 1-19
- Şener, G., Çavuşoğlu, Ç., & Irklı, H. İ. (2016). Medya ve toplumsal cinsiyet. Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları, Editör: Feryal Saygılıgil, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Tekeli, E. S. (2016). Kadın cinayetlerinin haberleştirilmesi bağlamında medya etiğini yeniden tartışmak: Habertürk gazetesi örneği. Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 1(1), 129-142.
- Toker, H. (2021). "Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları". Eleştirel Medya Kuramları. Ed: Ömer Özer, Siyasal Kitabevi, Ankara, ss. 349-379.
- TGC (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti), (2007). Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu. Erişim Tarihi: 28.04.2022, <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/medya-ve-cesitlilik-kilavuzu.htm>
- TGC (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti), (2016). Kadın ve Medya Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu. Erişim Tarihi: 28.04.2022, https://www.tgc.org.tr/images/kadin_ve_medya_kilavuz.pdf
- van Dijk, T. A. (1988). News as Discourse. Hillsdale, New Jersey, London: Lawrance Erlbaum. Associates.
- van Dijk, T. A., (2010). "Söylem ve İktidar", Nefret Suçları ve Nefret Söylemi, Der: Ayşe Çavdar ve Aylin B. Yıldırım, Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları, ss. 9-44.

van Dijk T. A.,(2015). “Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım”, Çev. Nurcan Ateş, Der. Barış Çoban ve Zeynep Özarıslan, Söylem ve İdeoloji, 2. Baskı, Su Yayınları, İstanbul, 2015.

Son dakika... Antalya'da üniversiteli Azra Gülendaml Haytaoğlu kayıptı! Tecavüze uğrayıp vahşice öldürölmüş (hurriyet.com.tr) (Erişim tarihi: 22.11.2022)

Son dakika haberler... Azra Gülendaml Haytaoğlu'nu canice katletti! Bir katilin anatomisi... Üst düzey bir cani! (hurriyet.com.tr) (Erişim tarihi: 22.10.2022)

Vahşi cinayete kurban giden Azra toprağa verildi - Yeni Şafak (yenisafak.com) (Erişim tarihi: 22.10.2022)

Antlalya haber: Üniversiteli Azra tecavüze uğrayıp vahşice öldürölmüş - Yeni Şafak (yenisafak.com) (Erişim tarihi: 22.10.2022)

Azra Gülendaml Haytaoğlu'dan korkunç haber! Tecavüze uğrayıp vahşice öldürölmüş - Son dakika haberleri – Sözcü (sozcu.com.tr) (Erişim tarihi: 22.10.2022)

Azra'yı vahşice katleden Mustafa Murat Ayhan'ın ifadesi ortaya çıktı - Son dakika haberleri – Sözcü (sozcu.com.tr) (Erişim tarihi: 22.10.2022)